

Demokrat Parti, Siyasi Varlığı İle Türk Basınına Nasıl Şekillendirmiştir?

Meyre Damar

KU Leuven University

Abstract

Bu araştırmanın amacı “Demokrat Parti, siyasi varlığı ile Türk basınına nasıl şekillendirmiştir?” sorusu üzerinden Demokrat Parti ile Genç Türkiye’de başlayan çokpartili hayatta Türk siyasetinde oluşan muhalefet iktidar arasında gerilen Türk siyasetinin basına etkilerini incelemektir. Bu doğrultuda, Turan Akıncı’nın “Demokrat Parti 1946-1960” adlı kitabı ve Nuran Yıldız tarafından yazılan “Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın.” (1996) isimli makale tanımlanma ve değerlendirme yapılmak üzere kullanılacaktır. Araştıma analizinin dönemin basınına somut yansıtması amacıyla Turgut Çeviker’in “Karikatürkiye” (1.cilt) eserinde yer alan karikatürler ile yazı desteklenecektir. “Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın.” başlıklı makale bu yazının yoğunlaştığı konuyu gelişen zaman diliminde zengin kaynaklara dayanarak açıklamıştır. Bu çalışmanın yoğunlaştığı konu ile doğrudan bir bağlantısı olan kaynak, yazı boyunca temel kaynak olarak başvurulmuştur. Bu kitabın birincil kaynak olarak seçilmesinin nedeni yazar Nuran Yıldız’ın Demokrat Parti dönemini okuyucuya dönemde geçen isimlerin direct söylemlerine yer vererek 1946 ile başlayan çokpartili dönemini çeşitli basın organlarının tutumlarını karşılaştırarak aktarmıştır. Bu bağlamda kaynak DP ile basın ilişkisinin çok yönlü incelemesine olanak sunmuştur. “Demokrat Parti 1946-1960” isimli kitap, Turan Akıncı’nın Demokrat Parti’nin kuruluş sürecinin oluşumuyla başlayan kararların ve genç çokpartili Türk siyasetinin toplum ve basın üzerindeki etkilerini incelemektedir. Akıncı bu incelemeleri yaparken belgelerle, farklı araştırmalar ve makalelerden, dönemde hayatta olan siyasetçilerle yaptıkları röportajlarla fikirlerini desteklemişlerdir. Kitabın içeriğinde belgelere ve dönemi siyasilerine yer verilmiş olması kitabı güvenilir kılmaktadır. Bu kitabın amacı, Atatürk rejimi sonrası CHP’de iktidar değişikliği ile başlayan yeni demokratik sürecin tanıklarının ve mağdurlarının deneyimlerini doğrudan röportajlar aracılığıyla aktarmaktır. Bu kaynaklar, Türk siyaseti ve medya bağlamını kısa ve öz açıklamalar sağlayarak araştırmacıların konuyla ilgili temel bir anlayış kazanmasına yardımcı olmuştur. Açıklamada kullanılan dilin kişisel yorum ve eleştiri içermemesi, kaynakların evrenselliğini ve bu çalışmada izlenen objektif dili teyit etmektedir. Teknik betimlemelerin uzman görüşlerine veya dönemin önemli siyasetçileriyle yapılan röportajlara yer vermesi, betimlemelerdeki bilgi derinliğine katkıda bulunmuştur. Konuyu tek bir objektif bakış açısıyla anlatmak, kaynakların bir diğer sınırlayıcı yönüdür. Bu sınırlamaları aşmak için, listelenen iki kaynağa ek olarak makale boyunca çok sayıda kaynağa ve karikatüre atıfta bulunulmuştur.

Keywords: *demokrat parti, türk basın tarihi, çok partili dönem, iktidar-muhalefet ilişkileri*

1. Bölüm: Kaynakların Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı “Demokrat Parti, siyasi varlığı ile Türk basınını nasıl şekillendirmiştir?” sorusu üzerinden Demokrat Parti ile Genç Türkiye’de başlayan çokpartili hayatta Türk siyasetinde oluşan muhalefet iktidar arasında gerilen Türk siyasetinin basına etkilerini incelemektir. Bu doğrultuda, Turan Akıncı’nın “Demokrat Parti 1946-1960” adlı kitabı ve Nuran Yıldız tarafından yazılan “Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın.” (1996) isimli makale tanımlanma ve değerlendirme yapılmak üzere kullanılacaktır. Araştırma analizinin dönemin basınını somut yansıtmaları amacıyla Turgut Çeviker’in “Karikatürkiye”(1.cilt) eserinde yer alan karikatürler ile yazı desteklenecektir.

“Demokrat Parti İktidarı (1950-1960) ve Basın.” başlıklı makale bu yazının yoğunlaştığı konuyu gelişen zaman diliminde zengin kaynaklara dayanarak açıklamıştır. Bu çalışmanın yoğunlaştığı konu ile doğrudan bir bağlantısı olan kaynak, yazı boyunca temel kaynak olarak başvurulmuştur. Bu kitabın birincil kaynak olarak seçilmesinin nedeni yazar

Nuran Yıldız’ın Demokrat Parti dönemini okuyucuya dönemde geçen isimlerin direkt söylemlerine yer vererek 1946 ile başlayan çokpartili dönemini çeşitli basın organlarının tutumlarını karşılaştırarak aktarmıştır. Bu bağlamda kaynak DP ile basın ilişkisinin çok yönlü incelemesine olanak sunmuştur. “Demokrat Parti 1946-1960” isimli kitap, Turan Akıncı’nın Demokrat Parti’nin kuruluş sürecinin oluşumuyla başlayan kararların ve genç çokpartili Türk siyasetinin toplum ve basın üzerindeki etkilerini incelemektedir. Akıncı bu incelemeleri yaparken belgelerle, farklı araştırmalar ve makalelerden, dönemde hayatta olan siyasetçilerle yaptıkları röportajlarla fikirlerini desteklemişlerdir. Kitabın içeriğinde belgelere ve dönemin siyasilerine yer verilmiş olması kitabı güvenilir kılmaktadır. Bu kitabın amacı, Atatürk rejimi sonrası CHP’de iktidar değişikliği ile başlayan yeni demokratik sürecin tanıklarının ve mağdurlarının deneyimlerini doğrudan röportajlar aracılığıyla aktarmaktır.

Bu kaynaklar, Türk siyaseti ve medya bağlamını kısa ve öz açıklamalar sağlayarak araştırmacıların konuyla ilgili temel bir anlayış kazanmasına yardımcı olmuştur. Açıklamada kullanılan dilin kişisel yorum ve eleştiri içermemesi, kaynakların evrenselliğini ve bu çalışmada izlenen objektif dili teyit etmektedir. Teknik betimlemelerin uzman görüşlerine veya dönemin önemli siyasetçileriyle yapılan röportajlara yer vermesi, betimlemelerdeki bilgi derinliğine katkıda bulunmuştur. Konuyu tek bir objektif bakış açısıyla anlatmak, kaynakların bir diğer sınırlayıcı yönüdür. Bu sınırlamaları aşmak için, listelenen iki kaynağa ek olarak makale boyunca çok sayıda kaynağa ve karikatüre atıfta bulunulmuştur.

2. Bölüm: Araştırma

Giriş

İktidar ve basın ilişkisi, basının dördüncü kuvvet olarak konumunu tesis etmeye başladığı her dönemde iktidardakilerin yönetme iradesinin etkinliğini önemli ölçüde etkilemiştir. Medya, iktidardakilerin konumlarını sürdürmek ve meşruiyetini sağlamak için; muhalefetin ise savını güçlendirmek için uygun ortamı sağlayan bir kanaldır. Her iki taraf da siyasetteki gücünü kaybetmemek için şart olan kamuoyu desteğini almada basını kullanmışlardır. 1946’da çok partili hayata geçilirken Türk siyasetinde partilerin basında sözcüsü durumuna gelen belirli gazeteler olmuştur. İktidarda olan Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) belirgin bir şekilde parti lideri İnönü’ye hücumları karşılamak için Ulus gazetesi, Demokrat Parti (DP) liderini hedef almıştır. Bunlara cevap olarak karşısında Ulus gazetesinde çalışan CHP Milletvekili

Nihat Erim gibi Zafer gazetesinin başyazarı aynı zamanda DP milletvekili Mümtaz Faik Fenik partisini basında korumaya çalışmıştır.

Meclisteki tartışma yoğunluğunun basında da açıkça gözlemlendiği bu yıllarda basın özgürlüğü dilden ve meclis kararlarında tartışmalı bir şekilde yer alan bir olgu olmuştur. Basının halkın fikrini yansıtmaya ve etkileme özgürlüğü her zaman sınırlandırılmıştır. Bu sınır, iktidar partilerinin ideolojilerine göre çizilmiştir. Genç Cumhuriyet Dönemi ile, CHP bu sınırları çizen ilk parti olmuştur. Basına yönelik çizdiği bu kısıtlamalar, kendisinden sonra iktidara gelen Demokrat Parti için önemli bir strateji sebebi olmuştur. Demokrat parti, Atatürk döneminin hızlandırılmış inkılapları ve CHP'nin 2. Dünya Savaşı ile kötüleşen mali portreye çözüm olarak uyguladığı tartışmalı ekonomik politikaları sebebiyle kamuoyunda oluşmuş hazır muhalefet ile doğmuştur. Halkın, özellikle köylünün, ismini telaffuz edemediği bir parti ola DP'ye "Demirkırat" olarak isimlendirilmesiyle çok kısa sürede destek toplaması buna en büyük örnektir.

Demokrat Partinin ve özellikle Adnan Menderes'in siyasi hayatında basına karşı oluşturduğu temel yaklaşım partinin siyasetteki etki ve gücünün artmasıyla değişmiştir. Bu açıdan DP'nin basına yaklaşımı ikiye ayırmak mümkündür: "Beyaz Devrim Dönemi" ve "Beyaz Terör Dönemi". Çalışmada incelenecek bu iki dönem DP'nin muhalefeti ve iktidarının 1954 seçimlerine kadar olan basın yaklaşımını, "Beyaz Devrim" adı altında incelerken; 1954 sonrası şekillenen basın politikalarını, "Beyaz Terör" dönemi olarak açıklamaktadır. Temelde partinin halkla en samimi görülen yüzü, Adnan Menderes'in ve DP'nin basına karşı değişen stratejisi, CHP döneminde basına çizilen ilk sınırların kalıntıları ve etkileri ile birlikte ele alınacaktır. Yazı, DP ve özellikle partinin basında en popüler ismi Adnan Menderes'in basına yaklaşımının Beyaz Devrim'den Beyaz Teröre dönüşümüne ve bu yaklaşım farklılığının basında uyandırdığı sesleri inceleyecektir.

Demokrat Parti Nasıl İktidara Geldi?

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) döneminde, İsmet İnönü'nün liderliğindeki tek parti yönetimi, basın üzerindeki kısıtlamalar ve medya kontrolüyle dikkat çekmiştir. Bu dönemde, CHP'nin uyguladığı basın politikaları ve sınırlamalar, Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde önemli bir rol oynamıştır. 20. yüzyılın ortalarına doğru, CHP'nin basına uyguladığı sıkı kontrol ve sansür politikaları, hükümetin eleştirilmesini zorlaştırmış ve muhalif seslerin kamuoyuna ulaşmasını engellemiştir. Bu durum, toplumun farklı kesimlerinde rahatsızlık yaratmış ve iktidarın tekelleşmesine karşı tepkileri artırmıştır. Özellikle muhafazakâr ve liberal kesimler, ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü konularında daha fazla hassasiyet göstermeye başlamışlardır. İsmet İnönü'nün eski arkadaşı Celal Bayar'ın DP içinden oluşturduğu muhalefet ile, bu hoşnutsuzluğun somut bir ifadesi olmuştur.

Figür 1: Ramiz Gökçe, Mizah, 1949 (Çeviker 214)

CHP basın sözcüsü Nihat Erim'in dönemdeki "Demokrasi Gaye Midir, Vasıta Mıdır?" başlıklı yazısında "... sosyal bünyede derin rahatsızlıklar müşahade edildiğinde, bunu gidermenin yolu, bir müddet için, hürriyet ilâhının üzerine bir şal örtmek ve yukarıdan aşağı bir otorite tesis eylemektir..." ("30 Mayıs 1946") cümlesiyle büyük eleştiri topladığı "şal örtmek", ifade özgürlüğünün kısıtlanmasında Figür 1'de Ramiz Gökçe'nin de görselleştirdiği gibi dönemin basınında bir sembol olmuştur (Çeviker 214). İktidara henüz gelmeden "hür basın sağlamaktan uzak" olarak mevcut CHP iktidarı eleştirilmiştir (Yıldız 485). Demokrat Parti'nin (DP) iktidara gelişi, Türkiye'de basın özgürlüğü ve ifade özgürlüğü konusunda ümitli bir bahar dönemin başlangıcı olarak görülebilir. Bu nedenle, bu dönem "Beyaz Devrim" olarak adlandırılabilir (Yıldız 486). DP, kendi iktidarını en çok tekrar ettiği "hürriyet ve özgürlük" ifadeleriyle biçimlendirerek dönemde basın için bir umut da olmuştur. Parti 1950 seçimlerine giden yolda basına CHP'nin tek parti dönemi basın üzerindeki sıkı kontrollerine karşı daha özgür bir medya vaadiyle halkın geniş desteğini kazanmıştır. DP'den halkın arasındaki ünlü ismi Adnan Menderes de söylemlerinde açıkça bu isteklerini belirtmiştir. 1950 öncesi arkadaşı ve sonrasında partied Devlet başkanı olarak görev yapacak Mükerrrem Sarol'a "Basın, çok can bir müessesedir, asimilasyon gücü üstün olan bir kurumdur. İçine aldığı insanları, kısa bir zamanda hazmeder, kendi bünyesine katar. Birçok yakın dostların çocukları, bir gün basın konusunu tartışırken babalarına 'ben önce gazeteciyim, sonra sizin oğlunuzum' demekten sakınmamışlardır.

Toplumsal en güçlü müessesesi sayılan aileyi de aştığına göre, basın dördüncü kuvvettir demek, onu biraz da hafife almaktır" demiştir (Yıldız 487). DP'nin basın özgürlüğüne verdiği önem, dönemin siyasi atmosferinde önemli bir değişiklik yaratmıştır. Parti, basın ve ifade özgürlüğünün genişletilmesi yönünde politikalar benimsemiş ve bu durum, toplumun farklı kesimleri tarafından olumlu karşılanmıştır. Bu yeni yaklaşım, özellikle muhafazakâr ve liberal kesimler tarafından desteklenmiştir. DP'nin halktan aldığı destek, 1950 genel seçimlerinde açıkça görülmüştür. Bu seçimler, Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçişinde bir kilometre taşı olmuştur. DP, oyların yaklaşık %53'ünü alarak ezici bir zafer kazanmıştır. Bu başarı, halkın CHP'nin otoriter yönetiminden ve basın üzerindeki kısıtlamalarından duyduğu rahatsızlığın bir göstergesi olarak kabul edilir. DP'nin seçim zaferi, aynı zamanda Türkiye'de demokratikleşme sürecinin ilerlemesine ve daha liberal bir siyasi ortamın oluşmasına katkıda bulunmuştur.

1950 Basında Değişiklikler: Beyaz Devrim Dönemi

İlk Basın Kanunları ve Gazetecilerin Çalışan Hayatı

15 Mayıs 1950 -Basın Suçlarına Af ile hapisteki gazetecilere büyük bir umut veren Demokrat Parti iktidarı 2 ay sonra, medyada yer alan haberlerin özel hayatı etkileyebileceği nedeni ile, Demokrat parti Milletvekili Bahadır Dülger'in "namusun değerlendirilmesi gazetecilere bırakılamaz" sözleriyle, yeni bir kanun düzenlemesi yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre, yapılan haberden yazı işleri müdürleri ve haberi yazan kişi sorumlu tutulmuştur (Akıncı 448). Böylece, basında gazeteci kimliğinin ve yayımlayanların cezai işlemlerden kurulan basın mahkemelerince doğrudan etkilenilmesinin yolu açılmıştır. 1950'deki af ve sorumluluk gelişmelerinden sonra, 13 Haziran 1952 ile daha önce Türkiye Cumhuriyeti'nde "bir meslek olarak bile algılanamayan gazetecilik" ilk defa tanımlanmıştır. Basın emekçileri, sosyal haklar tanınarak bir güvenceye kavuşmuşlardır. Sendika kurma hakkı, kıdem tazminatı, iş sözleşmesi, tatil imkânı gibi haklar tanıyan 5953 sayılı yasa çıkartılmıştır (Akıncı 451). Bu gelişmelerle medya büyük çoğunlukla daha önce karşılaşmadığı başlıklarla Demokrat Parti iktidarının destekçisi olmaya devam etmiştir.

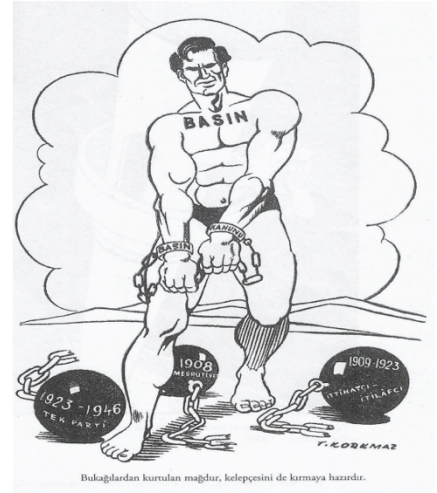
Yanda Figür 2'de, Aydede dergisinde yer alan karikatür ile; CHP dönemi basın kanunun, yerde bir mahkûmun tutsaklığı ile sembolleşmiş "Tek Parti" ile basının özgürlüğünü engellediği görselleştirilmiştir (Çeviker 211).

DP iktidarı ile yüklerini hafifletmiş olan basın yeni bir basın kanunu ile zincirlerinden kurtularak tam bağımlı olacağına inanmıştır. Gazetecilerin çalışma hayatını kolaylaştıran gelişmeler sonradan engellenecek sendikalaşmanın da önünü açarak "Beyaz Devrim" döneminin etkisinin yaygınlaştırmıştır.

1954 Seçimleri ve Söylemleri Değişmesi: Beyaz Terör Dönemi

1954 yılına gelindiğinde DP iktidarı seçimlerde büyük bir çoğunluğa (yüzde 58,4) ulaşarak mecliste sözü elinde bulundurmıştır. Seçimlerdeki bu başarı, DP iktidarının basına karşı

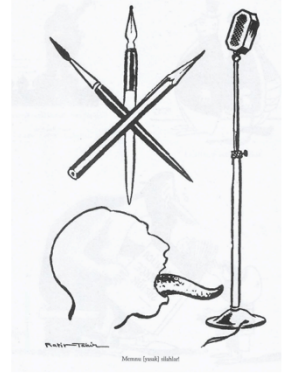
"mutlak hürriyet" anlayışının evrilmesine neden olmuştur. "Beyaz Devrim" olarak isimlendirilen basın döneminin sona ererek "Beyaz Terör" ile basının DP taraftarı olunmasının talep edildiği bir dönem başlamıştır. Menderes'in "gazetelerin de bir partiye mensup olmasının bir sorun olmayacağını açıkça söylemlerinde belirtmesiyle basının kendisini doğrudan desteklemesini istemiştir (Deniş ve Özçağlayan 2). Adnan Menderes, seçimdeki başarısının sadece kendi partisinin başarısı olduğu düşüncesiyle basının bu seçim sürecindeki katkısına, Nihat Erim'in 1946'da basına tavrı gibi "şal örtmüş" ve Enver Ahmet Emin Yalman anılarında özetlemiştir: "Seçimler vatandaşların benim tuttuğum yolu ne kadar beğendiğini açığa vurdu. Şimdiye kadar ben siz gazetecilere danışmaya değer veriyordum. Acaba ilaç diye aspirin mi yoksa optalidon mu kullanmak münasıptır diye fikrinizi soruyordum. Halkın coşkun güveni şimdi bunu belli ediyor ki böyle bir danışmaya ihtiyaç yoktur. Ben kendi kendime son kararı vereceğim dilersem aspirin, dilersem optalidon kullanacağım. ' (Çakır ve Yavalar 263).

Figür 2: T. Korkmaz (Mim Uykusuz), Aydede (Çeviker 211)

9 Mart 1954: Neşir ve Radyo Yoluyla İşlenen Suçlar ve İspat Hakkı Sorunu

1954 yılı bir seçim yılı olmasıyla, iktidarda bulunan DP için eleştirilerin basında arttığı bir yıl olmuştur. Bunun üzerine “namus, şeref veya haysiyete, tecavüz edilmesi, itibar kırıcı yayın yapılması, özel veya aile durumunun rıza alınmadanteşhiri” başlığı altında devletin itibarının sarsılmasına neden olan yalan haber yapanları hapis cezası ile yargılamayı hedeflemiştir (Yıldız 492). Bu yasa, basının ve radyonun hükümeti eleştiren içerikler yayınlamasını zorlaştırmasının yanında suçlanan gazeteciye bir ispat hakkı tanımayarak yeni bir sorun yaratmıştır. DP meclisinde ciddi tartışmalara neden olan yasa iktidar çevrelerinde ‘İspat Hakkı mı, İsmail Hakkı mı’ şeklinde olayı küçültücü tekerlemelerle tartışma ciddiyetinden uzaklaştırılmaya çalışılmıştır (Akıncı 455). Figür 3’te Recep T. Burak’ın görselleştirdiği “yasak” silahlar basın yasalarıyla medyanın baskılandığını somutlaştırmıştır (Çeviker 249).

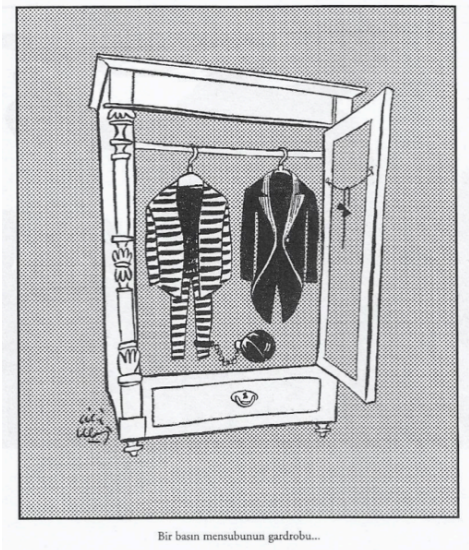
Figür 3: Recep Tahir Burak, Ulus,1955 (Çeviker 249)

1956-57: Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’ndan Basına Dayğa

6-7 Eylül sonrası baskını artırılması, 1954 yasası ile yargılanan basın mensuplarının mahkeme süreç bitmeden tutuklanmalarını ve verilen haberlerle ilgili düzeltme yazısı yayınlanmasını zorunlu tutarak iktidarın soruşturma-cezalandırma isteğinin yargının üstünde bir konumda olduğu kanıtlanmıştır.

Bu kararları görüşen Meclis’te Menderes “1950 yılında basına özgürlük vermekle hata ettik.” Söylemlerini kullanmıştır (Yıldız 494). Böylece muhalefetteyken en büyük vaad olan basın hürriyeti de zamanla örtülmüştür. Figür 4’te görüldüğü üzere bir basın mensubunun hayatında mahkumiyetin sıradanlığı yaygınlaştırılmış ve normalleştirilmiştir (Çeviker 251).

1957’e gelindiğinde halk arasında artan huzursuzluk, bu resmi çekmek isteyen basın muhabirlerinin görevlerini yapamamalarına neden olmuştur. Dönemde çıkan bazı şiddet olaylarında polisin muhabirleri coplaması, fotoğraf makinelerinin alıkonmasıyla basın ve hükümet arasındaki gerilimi artırılmış; “Beyaz Devrim” ile basına sağlanan özgürlüklerin basın üzerindeki olumlu etkisi tam tersine dönmüştür. Demokrat Parti’nin iktidarda kaldığı on senede 2.300 basın davası açılmış ve bu davalar 867 gazetecinin hapis cezası almasıyla sonlanmıştır (Akıncı 461).

Figür 4: Ali Ulvi Ersoy, Cumhuriyet,1956 (Çeviker 251)

Beslenen Basın (1950-1959)

Cumhuriyet	2.653.704
Milliyet	2.271.437
Hürriyet	2.269.643
Vatan	1.641.145
Tercüman	1.139.578
Havadis	1.146.882
Apoyevmatini	91.460
Son Posta	2.145.394
Yeni İstanbul	1.817.612
Zafer-Zafer Akşam Postası	7.114.330
Hürses	1.021.926
Ankara Telgraf	1.083.296
Ulus	930.953
Son Havadis	690.418

Figür 5: 1.7.1950 - 31.12.1959 arasında gazetelere verilen resmi ilan ve reklam tutarları (Yıldız 498)

Demokrat Parti döneminde siyasi gücün etkisinde kalmış basın "besleme basın" olarak adlandırılmıştır. Gazeteler, iktidar tarafından "bizim" ve "karşımızda" olarak kategorize edildikten sonra resmi ilanlar yoluyla ekonomik baskı uygulanmıştır. 13 Eylül 1950 ile başlayan ilan dağıtımındaki sınırlandırmalar, 1951'de resmi ilanların dağıtımını Bakanlık kontrolüne bırakarak iktidarın basın üzerinde ekonomik kontrolünü kalıcı kılmıştır. Bu uygulamanın sonucu olarak DP'nin yayın organı Zafer (7.114.330) ile CHP'nin yayın Organı Ulus (930.953) arasındaki reklam farkı iktidar tarafındaki basının büyük desteklerle karşılandığını istatistiksel olarak Figür 5'te kanıtlamıştır (Yıldız 498).

Sonuç ve Değerlendirme

Basın, Demokrat Parti'nin siyasi varlığını muhalefet ve iktidar dönemi boyunca etkileyen bir güç olmuştur. Muhalefet tarafındayken "basın hürriyeti" sloganlarıyla ifade özgürlüğü hassasiyeti gösteren parti, seçilmesiyle basına yönelik yeni düzenlemeleriyle bir "Beyaz Devrim" dönemi yaşatmış ve daha önce tanınmayan haklar tanınmasını önünü açmıştır. 1954'ten sonra özellikle başbakan Menderes'in siyasi başarısının basının sağladığı avantajı görmezden gelmesiyle; basın bir "Beyaz Terör" dönemine girmiştir. 1954 Neşir ve Radyo yoluyla işlenen suçlar ve ispat hakkı sorunu ile yoğunlaşan dönemde gazeteciler yargı ve hapis ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Partinin iktidar döneminde başlattığı basın üstündeki ekonomik yönlendirmeler taraftar basın organlarının oluşmasına neden olmuş, gazeteciliğin objektif habercilik anlayışına zarar vermiştir.

3.Bölüm: Dönüşümlü Düşünme

Araştırma sorum "Demokrat Parti, siyasi varlığı ile Türk basınına nasıl şekillendirmiştir?" olduğundan dolayı konuyu ele alırken basının DP döneminde dönüşümüne odaklanmaya çalıştım. Ancak, öncesinde okur tarafından sürecin ve kararların anlaşılabilmesi için DP'nin nasıl ve niçin ortaya çıktığına da yazımda yer verdim. Yazımı oluştururken yararlandığım kaynakları belirterek ortaya koyduğum yargıları destekledim. Bunun yanı sıra süreç içerisinde eleştirilen siyaseti analiz etmek için "Karikatürkiye" başlıklı dönemin siyasi konjektürünü yansıtan karikatür kitabını inceleyerek önemli

bulduklarına yazımda yer verdim. Sürecin arka planından, Türkiye Cumhuriyet tarihinde kedisinden sonra gelmiş siyaseti şekillendirmiş CHP dönemi tek parti iktidarının ardından gelen DP ve basın politikalarına etkisinin yazımda bahsetmenin faydalı olacağını düşündüm ve bu doğrultuda konu aldığım dönem boyunca kullanılmış siyasi söylemlere yazımda yer verdim. Sayısal verilere yer vererek basının etkilendiği durumu kapsamlı bir şekilde okura aktarmayı hedefledim. Yaptığım araştırmaların sonucunda basın için iki farklı dönem yaratmış DP'nin bakış açısından ve basın açısından dönemin nasıl geliştiğini anlatmaya çalıştım. Sonuç olarak, her ne kadar araştırmamın başında iki bakış açısından kaynak bulmakta zorluk çeksem de bu zorluğun üstesinden çok farklı görsel ve yazılı kaynaktan yardım alarak geldim. Bunun yanında, daha tarafsız bir yazıya ulaşmak için kaynaklarımla ulaştığım her bilgi ve yorumu diğer kaynaklarla destekledim.

Kaynakça

- Akıncı, T. (2021). Demokrat Parti (1946–1960). Remzi Kitabevi.
- Çakır, H., & Yavalar, D. E. (2017). Demokrat Parti iktidarı ve basın. *MANAS Journal of Social Studies*, 6(3), 257–270.
- Çeviker, T. (2010). Karikatürkiye 1: Tek Parti ve Demokrat Parti dönemi. NTV Yayınevi.
- Deniş, H. E., & Özçağlayan, M. (2020). Demokrat Parti döneminde basın siyaset ilişkisi ve resmi ilanlar ile besleme basınının yaratılması. In A. C. Çiçek & C. Ergün (Ed.), *I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi Bildiri Kitabı* (5–7 Mart 2020) (s. 2). Kafkas Üniversitesi.
- Yıldız, N. (1996). Demokrat Parti iktidarı (1950–1960) ve basın. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51(1), 481–505.
- 30 Mayıs 1946 - Demokrasi, “şal” ve Nihat Erim. (n.d.). *Almanak Türkiye*. <https://l24.im/ArJX3dk> (Erişim tarihi: 20 Mart 2024).